

This is the full text of the Universal Declaration of Human Rights (UDHR), in one or more languages.

© 1996-2007 The Office of the High Commissioner for Human Rights.

This PDF version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Declaraçon Universal di Dirêtu di Hómé

Cu Assembleia Geral plocamá ni resoluçon di 217 (III) di 10 di Dezemblo di 1948

Pleâmbulo

Punda dignidade di tudo nguê di mundu e dirêtu d'inem igual e andeji cu a na pô bëndê fa sá stê di liberdade, di justiça e di paz ni mundu;

Punda fata di conheximentu e displêzu di dirêtu di hómé plovocá atu di malvadez cu ca revoltá cunxença di tudo hómé di mundu e punda ua mundu cu tudo nguê ca pô sa livli, pê pô flá e pê pô quêlê ni cuá cuê mêssê, sê mendu e sê miséria, fô ploclamadu cuma cuá maxi importanti cu hómé inventá; Punda ploteçón di dirêtu di hómé baseado ni ua ligime di dirêtu sá importante lumadu, pa hómé na sá obrigado utilizá, cuma ultimu recurso, livolta contla tirania e opressón;

Punda ê sá importante lumadu conselhá disenvolvimentu di amizade entre tudo téla;

Punda ni Cata, tudo pôvô di Naçon Unida plocamá ôtlô vê, fé d'inen ni dirêtu di hómé cu di muala e nen declará cuma nen sá lesovido melhorá ploglesso social pa tudo nguê tê milhó vida ni ua liberdade maxi nglandji;

Punda tudo Estado memblu xiná complomissu cuma nen ca ba plomovê, ni cooperaçon cu Organizaçon di Naçon Unida, lispêtu universal e efetivo di dirêtu di hómé e di liberdade maxi importanti;

Punda ua mêma conceçón di nen dirêtu cu liberdade sé sa importanti lumadu pa pô cumpli complomisso sé:

Assembleia Geral

Ca plocamá Declaraçon Universal di Dirêtu di Hómé sé cuma ua cuá buá pa tudo pôvô cu téla di mundu pô fé, pa tudo nguê cu tudo organizaçon di téla, pô na txilé ni cabeça fa, fé tudo cuá cu nen cá pôji, pá melhorá ensino cu educaçon, disenvolvê lispêtu di dirêtu cu liberdade, tlabá pa pô concê e pa pô platicá tudo cuá sé ni tudo Estado memblu e ni téla cu naxi tê dependença fa.

Artigo 1º

Tudu nguê di mundu ca nancê livli e igual ni dignidade e ni dirêtu. Punda nen ca pensá e nen tê cunxensa, selá nen fé tudo cuá cu tençón de lumón.

Artigo 2º

Tudu nguê ca pô flá ni dirêtu cu liberdade cu sa ploclamadu ni Declaraçon sé, sê distinçón, mó fala di laça, di côlô, di sexo, di lingua, di religiôn, di pensamento político ô ôtlo, di natureza di téla ô di sociedade, di liqueza, di naximentu ô qualqué ôtlo situaçon.

Alén di cuá sé, a na ca pô fé nê ua separaçón baseado ni estatuto político, jurídico ô di téla di qualqué nguê, mêmu xi téla sé conquistá dependença zá ô xi ê naxi tê fa.

Artigo 3º

Tudu nguê tê dirêtu di vida, di liberdade e di segurança pessoal.

Artigo 4º

Nê ua nguê ca pô vivê ni esclavatura fa; esclavatura cu bendê ô coplá esclavo sá ploibido.

Artigo 5º

Nê ua nguê na ca pô sê tlatadu cu cluedade e sê cloçón fa.

Artigo 6º

Tudu nguê tê dirêtu pa tlaté cu justiça ni tudo lugué

Artigo 7º

Tudu nguê sá igual pê cumpli lei di téla e selá lei sé plotêgê tudo nguê sê fé distinçón. Selá tudo nguê sá

plotegido sê distinçón contla qualqué cuá cu sá contla Declaraçón sé e contla tudu cuá cu cá plovocá mali sé.

Artigo 8º

Tudu nguê tê dirêtu di lecolê ni stluviçu di téla dê, contla qualqué situaçón cu ca violá dirêtu maxi importanti cu sá ni Constituición e ni lei.

Artigo 9º

Nê ua nguê na ca pô sá plesu fa e a na ca pô mandá ni ua nguê ba ôtlo téla sê motivo fa.

Artigo 10º

Tudu nguê tê mêmu dirêtu ni tlibunal, cu tocá tlatá tudu cuá di nguê sé cu justiça, sê plijudiqué di qualqué modo.

Artigo 11º

1. Tudu nguê cu sá cusado di fé qualqué cuá sá nôcentxi antê cu a ca julgué publicamente ni tlibunal e selá a dé possibilidade pê pô dêfêndê ubuê dê contla cusaçón sé.

2. A na ca pô condená ua nguê fa, xi ni momento cuê fé mali, pena cu ca castigá mali sé na sá esclito ni livlu di justiça di telá dê ô ni livlu di justiça internacional. A na ca pô dé ua castigo maxi pesado fa, xi ni djá cuê fé mali, pena sé maxi pesado na tava sên fa.

Artigo 12º

A na ca pô incomodá sê motivo ua nguê ni vida dê fa, ni familia dê fa, ni ké dê fa, ni cata dê fa, e a na ca pô toqué ni honra nê reputaçón dê fa. Selá lei di telá dê plotegê contla tudu mali sé.

Artigo 13º

1. Tudu nguê tê dirêtu di ndá e coiê ké dê n'dentlu di téla dê.

2. Tudu nguê tê dirêtu di xê di téla andji ê sá nê, di téla dê tudaxi, e ê tê dirêtu di bilá ba téla dê ola ê mêssê.

Artigo 14º

1. Tudu nguê cu sá plesseguido ni ua téla ê tê dirêtu di ploculá ploteçón ni ôtlo téla, e ê sá obrigado pa dé ploteçón.

2. Maji dirêtu sé na ca valê fa xi qualqué nguê cometê ua clime ô xi ê na lispetá tudu mandamento di Naçón Unida fa.

Artigo 15º

1. Tudu nguê tê dirêtu di tê ua nacionalidade.

2. A na ca pô txilá ua nguê nacionalidade dê fa nê obligué mudá nacionalidade dê fa.

Artigo 16º

1. Tudu hómé cu muala tê dirêtu di casá e di flomá familia, ola cu nen ca tê daji, sê piá laça, nacionalidade ô religiún. Tudun nen tê mêmu dirêtu, ola nen sá casadu e ola casá ca blagá.

2. A na ca pô obligá hómé cu muala casá fa.

3. Familia sá base di tudu sociedade e ê tê dirêtu di ploteçón di sociedade e di Estado.

Artigo 17º

1. Tudu nguê, xi ê sá êlê tan ô zuntadu cu ôtlo nguê, tê dirêtu di propriedade.

2. A na ca pô txilá sê motivo qualqué bén di ua nguê fa.

Artigo 18º

Tudu nguê tê dirêtu di pensamento, di cunxença e di religiún; dirêtu sé ca implicá liberdade di mudá di

religi3n 3 di convi33n, liberdade di manifest3 religio3n 3 convi33n, ua nguê tan 3 zuntado cu 3tlo nguê, publicamente 3 non, ni tudu cu3 di tel3.

Artigo 19º

Tudu nguê t3 dir3tu di liberdade di opini3n e di fl3. A na ca p3 plijudic3 n3 ua nguê fa punda 3 manifest3 opini3n d3 e 3 ca p3 gol3, l3c3b3 e uang3 , ni qualqu3 xitu cu3 m3ss3, tudu pensamentu d3, tudu ideia d3, modo cu 3 m3ss3.

Artigo 20º

1. Tudu nguê t3 dir3tu di liberdade di reuni3n e di associa33n.
2. A na ca p3 oblig3 ne ua nguê di f3 patxi de ua associa33n f3.

Artigo 21º

1. Tudu nguê t3 dir3tu di particip3 ni tudu assunto di tela d3, 3 p3 sa 3l3 m3 3 3 ca p3 mand3 ua nguê cu3 m3ss3.
2. Tudu nguê t3 dir3tu di lut3 ni tudu situa33n di estado di t3la d3.
3. Vont3 di povo s3 base de autoridade di pod3 di Estado, vont3 s3 ca manifest3 ni el333n livli e justu cu ca realiz3 cu data m3cado z3 ni lei baseado ni voto secl3to e cu tudu nguê t3 liberdade di voto.

Artigo 22º

Tudu nguê, cuma 3 s3 memb3lo di sociedade, 3 t3 dir3tu di t3 seguran3a social. And3ji 3 t3 dir3tu di pidji p3 g3z3 di dir3tu econ3mico, social e cultural gla3a a saclifi3u di tudu nguê di t3la d3, e di copera33n internacional.

Artigo 23º

1. Tudu nguê t3 dir3tu di t3lab3, di c3i3 t3lab3 cu3 m3ss3 e di tudu plote33n pa na txil3 di sluvi3u fa.
2. Tudu nguê s3 disclimina33n cu c3 f3 ua casta di st3lvi3u, tudu nguê s3, t3 ua migida di g3lo s3 m3.
3. Tudu nguê cu ca t3lab3 sel3 3 l3c3b3 g3lu cu ca d3 p3 viv3 baleladu cu familia d3 s3 pass3 afli33n.
4. Tudu nguê cu m3ss3, t3 dir3tu di junt3 glupu cu 3tl3 nguê p3 fund3 sindicato di d3fend3 interesse di glupo s3.

Artigo 24º

Tudu nguê t3 dir3tu di descanso, e goz3 f3lia tudu anu, e 3la cu 3 ca lentl3 f3lia s3, sel3 patl3n 3 estado pagu3 vencimento.

Artigo 25º

1. Tudu nguê t3 dir3tu di t3 vida baleladu p3 p3 goz3 di sa3ji 3l3 cu familia d3, t3 cum3, l3pa, k3, d3t3l3 cu minjan. 3 t3 dir3tu di seguran3a social, 3la 3 s3 s3 st3lvi3u, ni duentxi, xi 3 s3fl3 acidente, xi 3 bil3 v3 3 n'3tl3 situa33n cu na ca d3 meio p3 p3 viv3, contla vont3 d3.
2. Maternidade cu mina piquina t3 dir3tu di zuda cu assist3ncia. Tudu mina piquina m3mu cu na s3 mina di h3m3 3 muala casadu fa, t3 dir3tu di plote33n social.

Artigo 26º

1. Tudu nguê t3 dir3tu di educa33n. Estado toc3 pag3 ensino b3sico da tudu nguê. Ensino b3sico s3 obligat3rio. Ensino t3cnico cu profissional toc3 zisti ni tudu xitu e tudu nguê cu m3ss3 f3 cursu superior sel3 d3ss3 xi 3 t3 condi33n p3 f3.
2. Sel3 educa33n contribui pa desenvolvimento di h3m3, lefo33 dir3tu cu liberdade maxi importanti di h3m3 s3. And3ji 3 toc3 f3 tudu cu3 pa zisti complen33n, toler3ncia cu amizade entre tudu na33n cu tudu la3a 3 religi3n, e desenvolvimento di tudu cu3 cu Na33n Unida ca f3 pa tudu nguê t3 paz.
3. Tudu p3 s3 ca coi3 qu3 tipu de educa33n cu sa milh3 pa mina d3.

Artigo 27º

1. Tudú nguê tê dirêtu di participá ni cultura di região dê, ni desenvolvimento científico e luclá cuê.
2. Tudú nguê tê dirêtu di proteción di interesse moral e material di tudú tlabá científico, literário e artístico cuê fé.

Artigo 28º

Tudú nguê tê dirêtu di fé pa zisti, ni plano social cu ni plano internacional, ua modo di dirêtu e liberdade cu sá ni Declaraçón sé, sá cuá vedé.

Artigo 29º

1. Qualqué nguê tê obrigaçón ni glupu dê, e xi ê na sa ni glupu sé fa, ê na ca desenvolvê fa.
2. Óla qualqué nguê ca gozá dirêtu cu liberdade, selá ê cumpli lei pa plomovê lispêtu di dirêtu cu di liberdade d'ôtlo nguê, pa moral, lei di govenu e gozo geral ni democracia sá cuá vedé.
3. Tudú dirêtu cu liberdade sé na ca pô zisti contla vonté di Naçón Unida.

Artigo 30º

Tudú cuá cu sá ni Declaraçón sé na ca pô plimiti qualqué Estado, glupu ô nguê di fé qualqué cuá cu ca pô plijudicá tudú dirêtu cu liberdade cu sá ni documento sé.